

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

Urząd Patentowy
Rzeczypospolitej Polskiej

(12) **OPIS PATENTOWY** (19) **PL** (11) **225768**

(13) **B1**

(21) Numer zgłoszenia: **414248**

(22) Data zgłoszenia: **02.10.2015**

(51) Int.Cl.

G05F 1/56 (2006.01)

G05F 5/08 (2006.01)

H01J 41/04 (2006.01)

H01J 49/26 (2006.01)

(54)

**Układ stabilizatora prądu termoemisji elektronowej
z automatyczną regulacją napięcia anody**

(43) Zgłoszenie ogłoszono:

29.08.2016 BUP 18/16

(45) O udzieleniu patentu ogłoszono:

31.05.2017 WUP 05/17

(73) Uprawniony z patentu:

POLITECHNIKA LUBELSKA, Lublin, PL

(72) Twórca(y) wynalazku:

JAROSŁAW SIKORA, Lublin, PL

(74) Pełnomocnik:

rzecz. pat. Tomasz Milczek

PL 225768 B1

Opis wynalazku

Przedmiotem wynalazku jest układ stabilizatora prądu termoemisji elektronowej z automatyczną regulacją napięcia anody.

Termoemisyjne źródła elektronów są wykorzystywane w wielu urządzeniach technicznych np. w układach pomiarowych pracy wyjścia elektronu z badanych metali, kompozytów. Dotychczasowe układy sterowania termoemisyjnym źródłem elektronów, z detekcją prądu termoemisji elektronowej w obwodzie anody, zapewniają automatyczną regulację natężenia prądu termoemisji elektronowej natomiast sterowanie napięciem anody jest realizowane w układzie otwartym, bez ujemnego sprzężenia zwrotnego. W celu poprawy stabilizacji parametrów punktu pracy źródła elektronów należy zapewnić automatyczną regulację napięcia anody, zaimplementowaną w układzie z ujemnym sprzężeniem zwrotnym.

Z polskiego opisu patentowego PL 174650 znany jest układ stabilizacji prądu termoemisji elektronowej w komorze jonizacyjnej, zwłaszcza próżniomierza, posiadający źródło napięcia żarzenia i źródło napięcia anodowego ze wspólną masą oraz wzmacniacze operacyjne i komorę jonizacyjną, w której znajduje się katoda i anoda charakteryzujący się tym, że anoda połączona jest z wejściem układu źródła prądowego, którego wyjście połączone jest z oporem wzorcowymi wejściem odwracającym wzmacniacza operacyjnego połączonego poprzez tranzystor z katodą, przy czym źródło napięcia anodowego połączone jest do układu źródła prądowego, zaś pomiędzy odwracającym wejściem wzmacniacza operacyjnego, a katodą włączona jest dioda. Napięcie anody jest zależne od napięcia na rezystorze wzorcowym, które jest wprost proporcjonalne do natężenia prądu termoemisji elektronowej.

Znany jest z polskiego opisu patentowego PL 189106 sposób niezależnej regulacji stabilizowanych natężenia i energii kinetycznej termoelektronowej wiązki jonizującej w spektrometrze charakteryzujący się tym, że wykorzystuje się zależność proporcjonalną natężenia termoelektronowej wiązki jonizującej od pierwszego napięcia wzorcowego i wykorzystuje się liniową charakterystykę napięcia zasilającego obwód anodowy od sumy napięć wzorcowego pierwszego i wzorcowego drugiego, a następnie jednocześnie steruje się wejście pierwsze układu stabilizacji natężenia wiązki elektronowej pierwszym napięciem wzorcowym i steruje się wejście drugiego układu stabilizacji napięcia zasilającego obwód anodowy napięciem proporcjonalnym do sumy napięć wzorcowego pierwszego i wzorcowego drugiego. Sposób zapewnia sterowanie napięciem anody w układzie otwartym.

Z polskiego opisu patentowego nr 210947 znany jest układ stabilizacji prądu termoemisji elektronowej zwłaszcza dla wysokich energii elektronów, który umożliwia wykorzystanie stabilizowanego napięcia anody ale detekcja prądu termoemisji elektronowej jest realizowana w obwodzie katody.

Istotą układu stabilizatora prądu termoemisji elektronowej z automatyczną regulacją napięcia anody posiadającego wzmacniacz operacyjny pierwszy, którego wyjście jest połączone z pierwszym zaciskiem katody, wejście nieodwracające jest połączone z pierwszym zaciskiem źródła napięcia referencyjnego pierwszego, natomiast wejście odwracające jest połączone z kolektorem tranzystora pierwszego i pierwszym zaciskiem rezystora trzeciego przy czym drugi zacisk katody i drugi zacisk rezystora trzeciego są połączone z masą układu, wzmacniacz operacyjny drugi, którego wejście nieodwracające jest połączone z anodą i pierwszym zaciskiem rezystora pierwszego, wejście odwracające jest połączone z emiterem tranzystora pierwszego i pierwszym zaciskiem rezystora drugiego oraz wyjście jest połączone z bazą tranzystora pierwszego, wzmacniacz operacyjny trzeci, którego wejście nieodwracające jest połączone z pierwszym zaciskiem źródła napięcia referencyjnego drugiego, natomiast wyjście jest połączone z drugim zaciskiem rezystora pierwszego i drugim zaciskiem rezystora drugiego, **jest to, że** wyjście wzmacniacza pomiarowego pierwszego jest połączone z wejściem odwracającym wzmacniacza operacyjnego trzeciego, wejście odwracające wzmacniacza pomiarowego pierwszego jest połączone z kolektorem tranzystora pierwszego zaś wejście nieodwracające wzmacniacza pomiarowego pierwszego jest połączone z pierwszym zaciskiem rezystora czwartego i pierwszym zaciskiem rezystora piątego, drugi zacisk rezystora piątego jest połączony z masą układu natomiast drugi zacisk rezystora czwartego jest połączony z wyjściem wzmacniacza operacyjnego trzeciego, przy czym rezystancje rezystorów pierwszego, trzeciego i piątego są jednakowe, rezystancja rezystora drugiego jest n razy większa od rezystancji rezystora pierwszego natomiast rezystancja rezystora czwartego jest n minus jeden razy większa od rezystancji rezystora pierwszego.

Korzystnymi skutkami wynikającymi z zastosowania układu stabilizatora prądu termoemisji elektronowej z automatyczną regulacją napięcia anody jest relatywnie niska wrażliwość napięcia anody

względem sygnałów zakłócających i w konsekwencji stabilna praca urządzeń, w których układ wraz z termoemisyjnym źródłem elektronów są stosowane. Układ stabilizatora prądu termoemisji elektronowej z automatyczną regulacją napięcia anody charakteryzuje się prostą konstrukcją, relatywnie niską ceną i szerokim zakresem regulacji natężenia prądu termoemisji elektronowej i napięcia anody.

Przedmiot wynalazku w przykładzie wykonania jest uwidoczniony na rysunku, przedstawiającym schemat ideowy układu stabilizatora prądu termoemisji elektronowej z automatyczną regulacją napięcia anody.

Układ stabilizatora prądu termoemisji elektronowej z automatyczną regulacją napięcia anody posiada wzmacniacze operacyjne WO_1 , WO_2 , WO_3 , wzmacniacz WP_1 pomiarowy, tranzystor T_1 , źródła napięć U_{ref1} , U_{ref2} , referencyjnych źródło elektronów, w którym znajduje się katoda K i anoda A , rezystory R_1 , R_2 , R_3 , R_4 , R_5 . Wzmacniacz WO_2 operacyjny, tranzystor T_1 , rezystory R_1 , R_2 tworzą układ źródła prądowego sterowanego prądowo i razem ze wzmacniaczem WO_1 operacyjnym, rezystorem R_3 , katodą K i anodą A stanowią układ stabilizacji prądu termoemisji elektronowej. Wejście odwracające wzmacniacza WP_1 pomiarowego jest sterowane napięciem wprost proporcjonalnym do natężenia prądu termoemisji elektronowej, natomiast wejście nieodwracające wzmacniacza WP_1 pomiarowego jest sterowane napięciem wprost proporcjonalnym do napięcia wyjściowego wzmacniacza WO_3 operacyjnego, które służy do zasilania układu stabilizacji prądu termoemisji elektronowej. Napięcie wyjściowe wzmacniacza WP_1 pomiarowego, wprost proporcjonalne do napięcia anody A , steruje wejście odwracające wzmacniacza WO_3 operacyjnego, natomiast wejście nieodwracające wzmacniacza WO_3 operacyjnego jest sterowane napięciem referencyjnym drugim. Wzmacniacz WO_3 operacyjny porównuje napięcie U_{ref2} referencyjne z napięciem wyjściowym wzmacniacza WP_3 pomiarowego i wzmocnionym sygnałem błędem steruje napięciem zasilania układu stabilizacji prądu termoemisji elektronowej aby zapewnić stałą wartość napięcia anody A równą wprost proporcjonalną do napięcia U_{ref2} referencyjnego drugiego.

Wykaz oznaczeń

1. WP_1 – wzmacniacz pomiarowy pierwszy
2. WO_1 – wzmacniacz
3. WO_2 – wzmacniacz
4. WO_3 – wzmacniacz
5. T_1 – tranzystor pierwszy
6. K – katoda
7. A – anoda
8. U_{ref1} – źródło napięcia referencyjnego pierwszego
9. U_{ref2} – źródło napięcia referencyjnego drugiego
10. R_1 – rezystor pierwszy
11. R_2 – rezystor drugi
12. R_3 – rezystor trzeci
13. R_4 – rezystor czwarty
14. R_5 – rezystor piąty

Zastrzeżenia patentowe

1. Układ stabilizatora prądu termoemisji elektronowej z automatyczną regulacją napięcia anody posiadający wzmacniacz operacyjny pierwszy, którego wyjście jest połączone z pierwszym zaciskiem katody, wejście nieodwracające jest połączone z pierwszym zaciskiem źródła napięcia referencyjnego pierwszego, natomiast wejście odwracające jest połączone z kolektorem tranzystora pierwszego i pierwszym zaciskiem rezystora trzeciego przy czym drugi zacisk katody i drugi zacisk rezystora trzeciego są połączone z masą układu, wzmacniacz operacyjny drugi, którego wejście nieodwracające jest połączone z anodą i pierwszym zaciskiem rezystora pierwszego, wejście odwracające jest połączone z emiterem tranzystora pierwszego i pierwszym zaciskiem rezystora drugiego oraz wyjście jest połączone z bazą tranzystora pierwszego, wzmacniacz operacyjny trzeci, którego wejście nieodwracające jest połączone z pierwszym zaciskiem źródła napięcia referencyjnego drugiego, natomiast wyjście jest połączone z drugim zaciskiem rezystora pierwszego i drugim zaciskiem rezystora drugiego, **znamienny tym**, że wyjście wzmacniacza (WP_1) pomiarowego pierwszego jest połączone z wejściem

odwracającym wzmacniacza (WO_3) operacyjnego trzeciego, wejście odwracające wzmacniacza (WP_1) pomiarowego pierwszego jest połączone z kolektorem tranzystora pierwszego, zaś wejście nieodwracające wzmacniacza (WP_1) pomiarowego pierwszego jest połączone z pierwszym zaciskiem rezystora (R_4) czwartego i pierwszym zaciskiem rezystora (R_5) piątego, drugi zacisk rezystora (R_5) piątego jest połączony z masą układu natomiast drugi zacisk rezystora (R_4) czwartego jest połączony z wyjściem wzmacniacza (WO_3) operacyjnego trzeciego.

2. Układ według zastrz. 1, **znamienny tym**, że rezystancje rezystora (R_1) pierwszego, rezystora (R_2) trzeciego i rezystora (R_5) piątego są jednakowe, rezystancja rezystora (R_2) drugiego jest n razy większa od rezystancji rezystora (R_1) pierwszego, natomiast rezystancja rezystora (R_4) czwartego jest n minus jeden razy większa od rezystancji rezystora (R_1) pierwszego.

Rysunek

